

گفت وگو با مؤلف کتاب «البيان»

به فضل خداوند امروز در ایران اسلامی شاهد گسترش علوم و معارف قرآن کریم به نحو بی سابقه ای هستیم. مراکز، تألیفات و مقالات قرآنی به طور گسترده دیده می شود و از این مائده آسمانی دانشمندان و قرآن پژوهان بهره می گیرند و در این میان برخی از آثار است که در این آسمان زیبای قرآن کریم بسان ستاره ای درخشان روشنی می بخشند.

کتاب البيان در تجزیه و ترکیب قرآن همراه با فنون بلاغت و نکات و رموزات و اعراب و شواهد؛ تألیف دانشمند ژرف نگر محمد رضا هاتفی از این قبیل کتاب هایی است که می توان آنها را غنیمت روزگار شمرد.

و بیانات با توجه به گستردگی پژوهش های قرآنی در این کتاب با مؤلف آن به گفت و گو نشستہ است تا بتواند گامی در جهت معرفی این اثر گرانبهادر بردارد.

بیانات: لطفاً خودتان را معرفی نمایید.

مؤلف: اینجانب محمد رضا هاتفی، متولد سال ۱۳۴۳ خورشیدی، اهل تبریز مؤلف

کتاب «البيان» در تجزیه و ترکیب قرآن هستم.

بیانات: با توضیح مختصری در مورد کتاب بفرمائید چه عاملی موجب تحریر آن گردید؟

مؤلف: همان گونه که در مقدمه کتاب آورده ایم، این مجموعه ثمره یک دهه تدریس ادبیات عرب از کتاب های معروف حوزه می باشد، یعنی: ضمن تدریس، مطالب بحث شده را در قرآن پیاده کرده، با بضاعت مزجاة بحث هر روز را به کاغذ آورده و می نوشتم.

بینات: تا کجای قرآن را آماده یا چاپ کرده اید؟

مؤلف: فعلاً تا آیه ششم سوره مبارکه مائده در سه جلد، در سه هزار صفحه، به اندازه وزیری، توسط انتشارات اسوه به چاپ رسیده، و هم اکنون به ادامه آن مشغول هستم.

بینات: چرا تاکنون به چاپ این اثر اقدام نمی کردید؟

مؤلف: علی رغم مراجعه و توصیه به چاپ این کتاب توسط دوستان، چیزی که مانع و سد راهم بود و حوصله اقدام به نشر آن نداشتیم. الف: پرسشی که برایم پدیدار گشته بود که آیا کسی قبلاً چنین کاری را انجام داده، یا نه؟ اگر جوابش مثبت است، زحمت بیهوده چرا؟ ب: جسارت ورود در این امر بزرگ نداشتیم، واقعاً دور از ادب می دیدم که در این میدان وسیع و بی کرانه ای، ضعیفی چون من قدم بگذارم. ج: کتاب هایی که اخیراً در زمینه تجزیه و ترکیب قرآن به قلم دوستان تألیف و به چاپ رسیده بودند. زیرا تکرار مکررات خارج از هنر نویسندگی بوده و غیر از سیاه کردن اوراق و صفحات سفید، ثمره دیگری ندارد خودنمایی نیز دور از مردانگی می باشد، باری بعد از تفحص مشورت با دوستان فاضل که در این عرصه کار کرده اند، بعضی از کتاب های مطبوعه را تهیه و تورق کردم، علی رغم این که نویسندگان محترم آنها متحمل زحمات فراوانی شده اند، ولی این اوراق فرق بسیاری با آنها داشته، که امر قضاوت به عهده صاحب نظران و اهل تحقیق قرار می گیرد، زحمت را کمتر بکنم، از سال ۱۳۸۵ خورشیدی نیز به مدت پنج سال به اصلاح آن مشغول شده و به اینجا رسیدیم که ملاحظه می فرمایید.

بینات: آیا از بزرگان ادب کسی این اثر را دیده است؟

مؤلف: بلی حضرت آیت الله حجت هاشمی خراسانی متعنا الله بطول بقاء وجوده الشریف، از ادبای نامدار و تراز اول کشور عزیزمان، مؤلف کتاب های پر قیمت - بدایه: شرح هدایه؛ فوائد حجّتیة؛ شرح صمدیة؛ فوائد الحجّتیة؛ شرح کتاب سیوطی؛ شافیه؛ شرح حاشیه ملا عبدالله؛ مهدی الأریب؛ شرح مغنی اللیب؛ مفصل؛ شرح مطول؛ دیوان حجّت و سایر آثار نفیسه - این اوراق را ملاحظه فرموده و تقریظ مفصلی مرقوم فرموده اند،

که همچون تقریظی برای هیچ کتابی تاکنون ننوشته اند و بعد از نشر نیز اساتید دیگر مانند:
۱. فقیه، آدیب، مفسر و اصولی نکته سنج حضرت آیت الله سید علی شفیعی دامت برکاته
۲. رئیس سابق انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی
و رئیس مؤسسه مطالعات اسلامی جناب دکتر مهدی محقق، این مجموعه را مطالعه کرده
تقریظ جداگانه مرقوم فرموده اند. و نیز در مکالمه تلفنی مورد پسند آدیب و فیلسوف
معاصر جناب دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی قرار گرفته است، جزاهم الله خیرا.

بینات: آیا می توانید از محتوای کتاب ما را مطلع نمایید؟

مؤلف: نخست در یکصد و بیست صفحه مقدمه که بر این کتاب نوشته شده نکات و
روموزات تازه و بدیع فراوانی را آورده ایم، به عنوان مثال چرا فلان آیه در فلان سوره چنین
آمده و جور دیگر نیامده است و...؟ سپس اصلاحات لازم را اعم از صرف، نحو،
معانی، بیان و بدیع در یکصد و هجده صفحه برای آسان نمودن فهم و مطالب و محتوای
کتاب توضیح داده ایم که در نوبت خود کم نظیر است، حتی بعضی از اساتید فن چاپ
جداگانه آنرا به همراه مقدمه کرارا پیشنهاد کرده اند، و پس از آن هر آیه را عنوان کرده و
تجزیه و ترکیب نموده و به ترتیب فواید و نکات ادبی مربوطه را بیان کرده و بلاغت و
صناعاتی که در آن آیه به کار رفته است آورده و با ترکیب شواهد شعری، بحث آیه را تمام
کرده ایم.

همان گونه که شیخ سعدی می گوید:

مشک آن است که خود ببوید نه آن که عطار بگوید

ولی تقریظ های مرقومه گویای صحت اظهاراتم هستند.

بینات: انتشارات اسوه چگونه با چاپ این کتاب موافقت کرد؟

مؤلف: استاد بزرگوار و آدیب توانا جناب محمد باقر ملکیان که ممیز انتشارات
هستند، خطاب به مدیر عامل محترم انتشارات، یعنی: جناب بابا محمدی چنین مرقوم
داشته اند: کتاب البیان در تجزیه و ترکیب قرآن، تألیف هاتفی را ملاحظه نمودم، کتاب
بسیار مفیدی است و از تمامی کتاب هایی که در این زمینه به زبان فارسی نگاشته شده،
علمی تر و سودمندتر است، چاپ این اثر برای طلاب حوزه های علمیه و دانشجویان
ادبیات عرب سودمند است. پس از آن مدیر عامل محترم، سی دی های مربوطه را مطالبه

و به چاپ آن اقدام کردند، علی هذا بر خود فرض می دانم از حسن توجه و نهایت محبت های جناب بابا محمدی زیده عمره در اینجا سپاسگذاری نمایم، امید است خداوند بر توفیقات ایشان بیفزاید، تا همیشه در این قبیل امور کامیاب باشند.

بینات: آیا حق تألیف نیز گرفته اید؟

مؤلف: نخیر تاکنون ریالی نگرفته ام، حتی برای خودم نیز از بازار تهیه و خریداری کرده ام.

بینات: جلد چهارم کی تمام خواهد شد؟

مؤلف: همانگونه که عرض شد، تحریر این سه جلد پانزده سال تمام طول کشیده است. لذا از شما عزیزان انتظار می رود که دعا فرمایید مجلدات دیگر نیز با عنایات پروردگار به اتمام برسد، تا انشاءالله در روز رستاخیز چنین افتخاری داشته باشیم که در کل قرآن کریم کاری کرده ایم، لازم به ذکر است چنانکه اجری داشته باشد، تمامی دوستان در آن شریک خواهند شد.

بینات: آیا غیر از این کتاب تألیف دیگری هم دارید؟

مؤلف: بلی ۱. کتاب مکاسب مرحوم شیخ انصاری اعلی الله مقامه را به زبان عربی تلخیص کرده ام. ۲. نقدی بر کتاب ناله اسلام آقای مردوخ کردستانی. ۳. متجاوز از هشتصد قاعده از قواعد معتبره فقهی. ۴. معلقات عشره که تماماً مخلوط هستند پس از اصلاح انشاءالله چاپ خواهند شد، لازم به یادآوری است که در کنار جلد چهارم «البیان»، معلقات را کار می کنم، امید است انشاءالله بزودی به چاپ برسد.